Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТАОЛОХ

ХАҺЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫНЬЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 38 (6955). | 1990 сыл. Кулун тутар 27 күнэ. ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 3 хаптаҕ

Валентина торообут-уоскабыт дойдутутар Төлейге дьоҕотторун ыытта былырыын Мутудай орто оскуолатын бүтэрээт маннык-сыттым тахсыбыта. Кини бу үлэ чэпчэкитэ суоҕун оҥо эрдэ биттэн билэр этэ. Ол эрээри үүт-ас үлэлэтэххэ оҥоһуллуулардыы эмиэ ойдуурэ. Оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан сайынгы каникулларыгар маннык-сыттаабыт буолан, фермаҕа бөҕэтын бэлэм кэриэтэ киһи кэлбитэ. Аас-ыт сыллаахха бириҥҥи ыаҕыттан 1800 килограмм үүтү ыыр былааннаах этэ. Ону 105 кг аҥара толорбута. Валентина, өссө бир сыл коллективын ыытта үрүҥ илгэни дэлэтиҥэ үлэлээн баран, үөрэххэ туттар сар аҕа саналаах.

Үүмүт сыл олуньутуттан Егор Самсонович Сивцев салайар маннык арендай фермаҕыгар киирэн үлэтин саҕалаата. Кыыс быйыл 20 ыанах таах. Былаана — бир ыанахтан 2000 кг үүт. Бу күнэргэ ыанахтар тороон үүт үрүлүччү ыанар буолан эрэр.

Комсомолка Валентина Хомтанова курдук үөрэхтэх, үлэлии-хамсыы, ыллыы-туойа сылдьар ыччаттардаах буолуохтар төлейдөр аастыт сылы үүнэ-эккэ барыстаахтык түгэнэтэ-биттэрэ.

Снимокка: эдэр сүөсүүт Валентина Хомтанова.

Фотобыстыбыстаан фотото.

Сельскэй Советтарга тэрээһин сессиялар ыытыллаллар

КЫТААНАХХА

Оройуон сельсоветтаатан тэрээһин сессия бастакынан Кытаанах сельскэй Советыгар ыытыллыбыта. Онно сельсовет саҥа талыллыбыт 15 депутаттыттан 13-нө кыттыыны ылла.

Быйылгыттан Советтар структуралара уларыйбыттыынан сибээстээн, народнай депутаттар сельскэй Советтарын председателэ уонна исполком председателэ талылыннылар. Ол оҥоһуллар сельскэй Советтарга секретарь дуоһунаһа суох оҥоһуллуннэ.

Сельсовет председателин быыбардааһынын улахан бэлэмнээнин кэнниттэ ортотуттар кэнниттэ ыытыллыыта. Ол түмүгэр бу дуоһунаска икки киһи — олохтоох оркуо Павлов талыллыбыта.

Мандатная уонна экология боппуруоспарыгар дьарыктанар, плановай бюджетнай, ону сэргэ тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыы боппуруоспарын көрөр уонна үөрэх, культура, дорообуна харыстабылын боппуруоспарыгар дьарыктанар, социалистическай сокуоннаны, правопорядогы олохтуур бастаҕаннай комиссиялар тэриллибиттэр, 9 киһилээх исполком бастаҕаннай комиссиялар составтарга быһаарылыннылар.

И. ЯКОВЛЕВ.

ХАТЫЛЫГА

Хатылы сельскэй Советыгар буолбут тэрээһин сессиэҕэ Совет председателин дуоһунаһыгар үс киһи — олохтоох библиотека сэбиэдиссэйэ М. П. Иустинова, оскуола учууталлара В. А. Федоров уонна А. Д. Чечебутова — кандидатураларга аттаннылар. Киниэхтэн, баҕыйар үүүс ыыла, Совет председателинэн Мария Петровна Иустинова быыбарданна. Исполком председателинэн бир саҥаннан Афанасий Харитоно-то оскуола учуутала Н. Ф. Смирников уонна урукку исполком председателэ И. М. Лазарев кандидатураларга туруорулуннулар. Кандидатуралары дьүүллэйиигэ элбэх киһи тыл этэ. Ол иннинэ ыытыллыбыт кыттааччылар куоластаахтык түмүгэр баҕыйар элбэх куоластыы ылан, Кытаанах сельскэй Советын председателинэн Иван Михайлович Лазарев быыбарданна. Эмиэ кыстыыр куоластаахтыыннан исполком председателинэн Екатерина Прокопьевна Скрябина талылынна. Итинэн сэргэ 7 чилиэннээх исполком бастаҕаннай комиссиялар составтара быһаарылынна.

И. ЯКОВЛЕВ.

РАБОЧАЙ ИСПОЛКОМУ САЛАЙЫА

Дириҥэ кэнниҥ күннэргэ туһугар элбэх киһини интэриэһиргэтиэт сурах-саадык тардана сылдьыбыта. Ол сүрүннээ — саҥа Советы уонна киин исполкомун ким салайыахтаабыт туһунан. Бастаҥы тэрээһин сессиэҥэ бэлэмнэхтэх комиссия уонна 2 рабочай бөлөх хаһан маннайгыттан ити боппуруоспа депутаттар саналара хайдыһарыы баппытаабыттэрэ. Сүүрэх бөлөх депутаттан эмиэрдыттан ордуктара, сүүрбэччэ эдэр ортолоро, исполком председателин уларытарга быһаарыммыттара баппыт.

Биллэрии кудаҥ, маннаа исполкому С. И. Сергеев салайан жалбита. Саҥа депутатскай корпус сүүмэрдиитигэр исполком председателин депутатка кандидатынан туруоруу билэн турар, туһаайыллыбыт. Партийнай тэриллэҕэ киһи дуоһунаһыгар халлыахтааҕын туһугун быһаарыы баара. Онуоха туһаайыллыбыт уол да сарбоотах буолбатах.

Тэрийэр комиссия, саҥа хайдыыта буолан уонна аныгы кордьбуулаах сылдьыбатаан, сессия иннинээҕи эмиэ кэнниҥ мунаахсыйа ыытыллыбыта. Онно Советы да, исполкому да ким салайыан сөптөөхтөр улахан хаспыт буолбута. Барыта сүүрбэччэ киһи тыл эпитэ. Онуоха Совет председателинэн совхоз профкомун председателэ Р. Р. Иванов буоллун диэн этии элбэх буолбута. Оттон исполком председателиэҕэр кандидаттаммыт С. И. Сергеев уонна аны орто уорахтаах арендатор Т. Г. Кузьмин аттаммыттара. Ити үс дьон барыа — коммунистар.

Дьэ онон үгүстэргэ кэтэҥнилэх бастаҥы сессия күнэ үүнэр. Сарыыдыгар 10 чаастан саҕыллан киэһэ 5 чуоһуйар диэри ыытыллыахтаах уонна хайдах эрэ сонуннаах буолан аастар. Оттон да тыҥнар, үгүт үгүс сессия кыттыгастара, бэлэчэ уратыларынан түмүү буолла. Хайдах эрэ сессия ыытылыыта-сэлиэстэрэ быыбар комиссиятын председателин ыытыннарыгар, бир быыбарга кыттыбаттан 5 киһи аттаан суоллаан, сөбүлэммэтэх депутаттар кандидатыларынан туруорулла тиэрдэлэнэллэр. Аны туох, бир түгэнтэ «ыытыллыахтаах, тыл биэрэбит дуу, суох дуу?» диэн ыыра моҥкуйа тахсан сылдьыбыта. Оттон сылгыйар «ыытыллыахтар, ким ыытыахтарый? Туран корпуус эрэ» — диэтэ председателлээччи. Бириҥмэнэй регламенты ылыыларга «распределяет Совет председателэ буолар дуу, исполком председателин оҥоробут дуу?» диэн туспа тардыылаах буолан ылла.

— Үбүлүөй исполком председателэ бачаачайдыыр буоллаҕына, Совет ыыт председателинэҕэр былаана улаатаарай, — диэн бир депутат бэриэ мунаахсыйарын ыйытиннэрдэ.

Түмүгэр, сиилэтиэр сылдьар суолуван салайтаран, бөчэхтэх киһиэхэ — исполком председателиэҕэр — итэҕэйдилэр.

Совет председателинэн, тэрийэр комиссия этии киллэрэрэ кыстаах куоластаахтан түмүгэр, Роман Романович Иванов талыллар. Кини кандидатураҕа бир эрэ депутат утарбыт.

Исполком председателин талыы уочарата кэлэр. Совет председателэ: «Хайдах бэриэдэхтэхтиэ туруорабыт, быыбар, сиилэбит?» — диэн мунаах-тиэхэ түгэни уоскитта.

— Бэйэт туруорабын, бэйэт! — диэтилэр аллараттан.

— Онуо-онуок. Билэ кэтэх кумаҕыта иннэ диэн сурулла сылдьар, — диэн эбэн бирдэ тэриэр комиссия сэлиэстэрэ «Кэтэх кумаҕы» диэн РСФСР Верховай Советын Президиумун Секретаата илии баттаабыннаах XI ыҥырылаах олохтоох Советы тэрийии туһунан рекомендация эбит. Кырдьык, ол кумаҕыта иннэ диэн баар буолан ааспыта.

Онон Совет председателэ опыттаах киһини диэн аатаан С. И. Сергеевы туруорда. Кыстаан куоластаахын ыытыллар. Ол түмүгэр Семен Ивановичы 15 депутат утарбыта чуолкайданар. Иннэ гынан аны саҥа кандидатураны көрдөөһүн буолар. Председатель бу сыраыыта Г. Г. Кузьмины аатыыр.

— Дьүүллэһиэҥ, — диэн ким эрэ тыл ыытар.

— Бастаҥы киһини дьүүллэспэтэхпит буолбат дуо. Тоҕо иккиһи дьүүллэһабит? — утарар саҥалар ихиллэлэр.

— Саатар, байэтин саанаатын истиэҥ. Баҕар, сөпө да буолуоҕай кибиит талаары оҥоробут буолуо, — диэн киһилэрин тэбиннэрэ таһаараллар. Бэрт эдэр киһи тахсан: «Эрэнэр, итэҕэйэр буоллаххытына — үлэлиэм», — диэн быһа-баччы этэр.

Куоластаахын түмүгэр аны (били Сергеевы утарбыт льон буоллахтара буолуо) 15 киһи Кузьмины ойоон, кини исполком председателинэн талыллар.

Сыҥыллаан комиссия сессия бир ыытыллааҕа: «Киһини үлэтэ суох сигордугут», — диэн баары этта. Хайыаныгы, демократия, поруот ... лаахтарын быһаатыны — сокуон. Өссө батахпытын ... истэхпитин ... турдаҕа.

(Хаһыат

ТУТУУ КЭЭМЭЙЭ КЭНГИИР

Чурапчытаабы өрөмүөннүүр-тутар учаастак бэйэтигэр уонна тэриллэргэ, предприятиелларга дуоҕабар быһыытынан тутуу ыытар. Былырыын 600 тыс. солк. тутар. өрөмүөннүүр үлэлэри толоруохтааҕа, оттон быйыл 1 мөл. 600 тыс. солк. толоруохтаах, эбэтэр былаан эмиэ 2,5 төгүл улаатта. Онон урут иккиэн бириҥэдэлээх буоллахтарына, билигин түөрт бириҥэдэлэннилэр. Олортон бастыҥнара — 7 киилээх С. А. Фанифс бириҥэдэтэ.

Бириҥэдэ учаастакка бэйэтигэр лесопильнай сыах тутар. Бу 300 тыс. солк. тутуу эпиил үлэҕэ киириэхтээх. Ону, түргэтэтэн, быйыл туһаҕа бөҕөргө дьулуһар. Бириҥэдэ бу сүрүн тутуутун сэргэ, дуоҕабар быһыытынан АТС-ка икки квартиралаах дьон олорор дьиэтин быйыл үлэҕэ киллэрэргэ, оттон нефтебазаҕа 4 квартиралаах заправщиктар олорор дьиэлэрин тутарга үлэлиир.

Н. МАТВЕЕВ.

БААҺЫНАҒА — ТРАКТОРДАР

«Мыйдаҕаайы» совхозка бааһынаҕа уонна ходуһаҕа 4500 гектарга хаары чистэтиллиэхтээх. Итинтэн Соловьев отделениетыгар Г. Д. Николаев салайар үрдүк үүнүү эбэлэрэ 820 гектар бааһынаҕа хаары чистэтэн, бу үлэни бир бастакынан тумуктэтэ. Миэстэҕэ сылдьан кордоохо. Үлэ хаачыстыбалаах толоруллубут. Бааһыналарга итинэн тэҥэ 800 тонна органическай уоҕурдуу киллэриллиэх. Бу үлэ саҥыы ыытыллар. Болугур бааһыналарыгар Д. М. Иосиф элбэх сыллаах оту үүнүтэр эбэлэрэ эмиэ үтэнээн үлэлии сылдьар. Зерноток сиэмэни ыраастаһын саҕалаата. Сиэмэ төһө даҕаны күһүн ыраастаан бүттэр, билигин овсюгтаах ортун хат ыраастанар. Хаттаан 40 тонна сиэмэ ыраастанна.

Ол эрээри ходуһаҕа 3500 гектар курдук сиргэ хаар чистэтиллиэхтээҕэ саҕаланна илик. Бу үлэни отделениелар управлающайдара сүрүннүүллэрэ наада. Оҕуруоҕчуттары эмиэ сүөһү үлэтиттэн босхолоон идэлэриниэн үлэлэтэргэ тиэтэйиэхха.

Е. КОРЯКИНА.

УЧИЛИЩЕ АҺЫЛЛЫАҒА

1990 сыллаан саҕалаан Чурапчытаабы оҕо спортивнай оскуолатын базатыгар Якутскай куораттааҕы олимпийскай резервнай баалванныр училище филиала аһыллыаҕа. Эмиэлититтэн спорт үс көрүнүөр — оҕуннан ыытыыга, туттуга уонна чэпчэки атлетикаҕа — үөрэнээччилэри талан ылыыны саҕалыыбыт.

Итинэн сибээстээн спортивнай оскуола базата саҥатиллэрэ былааннаабар. Онно бир улахан тоһуҥнан 1 мөл. 850 тыс. солк. суумалаах манеж тутуута буолуоҕа. Манеж уҥуна 97 метр, оттон туората 18 метр. Итинэн иккиэн волейболлуур, иккиэн баскетболлуур площадка, тустуу саҕалаах оҥоһуллуохтара. Ону таһынан охчуттар 70 метр ыытар дистанцияланыахтара, быыйдар 200 метр сүүрэр дорожкаланыахтара.

Итинэн тэҥэ медицинскэй кичэ тутуллан үлэҕэ киириэҕэ. 1992 сылтан 504 миэстэлээх оскуола тутуллаҕа былаанныыр. Итэ тутуулар ситтэхтэриэ, бириэхэ республика спорда бүтүннүүтэ тирэҕирэр спортивнай комплекса баар буолуоҕа.

Р. НЕУСТРОЕВ.

БӨТҮРҮӨБҮСПҮТ ААТЫ

ПЕТРОВИЧ баҕарбыт баҕата, үтүө дьулуура бүгүн, кини суоҕар, тереебүт төрүт буоругар кини ытык аатынан Советскай Союз бастыҥ бөҕөстөрө күөн көрсөр улахан түһүлгэлэрэ буолан ыраах-чугас ыаллардан ыҥырбыта биһиэхэ, бинир дойдулаахтарыгар, сүрдээх күндү, сүрдээх чугас. Ойоннорбут, баара буоллар, 62 саастыгар үктэнэн, таптыыр-ахтар Чурапчыбыт чараҥар дьаарбайа, дьонуттан-сэргэтин сиҥ-биир уруккутун курдук үөрдэ-көтүтэ, бэйэтиттэн хаһан даҕаны ааҕарбатах, киһи эрэ барыта ойдуур умнуллубат «улахан сотторуҥ» орсууй аҕай моонньуҥар иилиэн, эмиэ үгэнинэн эрэҥар адаар тустуутун бу көбүөрүгэ таһааран, кини илиититтэн тобуттан тайаҕан уола хайдах тустарын олус болҕойон көрөөстөлиэччэй оҕоруо этэ.

Өссө суурбэ үс сыллаахтыта: «Кыра ыйаах ыҥырга, бастаҥы үскэ, Союзка уонна аан дойдуга бастыаҥ ыах баар буолуон сөп. Онуу лаппа үгэлдьэтэххэ эрэ ситиһиллиэҕэ. Олимпийскай болох тэрилдэрэ буоллар, биллиҥнитэрэр лаппа үчүгэй тустуктары баламмэн таһаарыахха сөп этэ»,—диэн Дмитрий Петрович ыраахы өтө көрөн эмиэ эмиэ туспа уратылаах. Биһиги олимпиецтарбыт Роман Дмитриев, Павел Пинигин, Александр Иванов, СССР үтүөлэах маастара Василий Гоголев, үгүс международнай кыдаастаах маастардар — бу Петрович Одьулууктан Олимпиадаҕа үтийбит киэбиэнэлэх спортивнай оҥоруу эрдэтиттэн саха норуотун үчүдүк үөрүүтэ, сиэрдэх киэн туттуута.

50-е сылдар ортолоругар саҕалаан Саха сиригэр көҥүл тустуу диэн спорт саамай эдэр көрүнүмэ ыччат таптаан дьарыктанныта. Ленинград таҕаҕы Герцен аатынан пединститутуу бутарбыт Дмитрий Коркин, Кирилл Григорьев уо. д. а. тэрийбит бастакы тустуу секциялэрэ сэргэлиммэтэ. 1956 сылларыттан Якутскайга көҥүл тустуу бастаҥы уратан көбүөрэ талламмыта. Онно саҥа ыйааһынтан 34 бөҕөс, сиэннэтэн оройуоннартан 16 киһи кыттыбыта. Онтон эбиэнэтиттэн 12 оройуоннан 83 бөҕөс республика чемпионнарыгар тахсыбыта. Бу кэмнэр Саха сиригэр 20 секцияҕа барыта 500-тэн тахса эдэр бөҕөс үөрүнньэхтэрэ, эрчиллэрэ, сэдэхтэнэ сылларга эбиллэн испит.

1956 сылы Саха сиригэр көҥүл тустуу төрүттэммит сылынан аҕаарыллыбыт. Бу сыл көҥүл тустуу РСФСР уонна СССР норуоттарын спартакиадаларын программаларыгар киллэриллибит. Саха бөҕөстөрө Дальний Восток зонатыгар алтыс миэстэҕэ тахсыбыттара.

Мин бүгүҥнү ыстатыйабар, республика биллиилэх тустуктарын кыратык да намтэппакка туран, СССР үтүөлэах тренерэ Д. П. Коркин аан бастан эрчиэбит уолаттарын ситиһиилэрин, төбө биллэрбиэн, бу бөлүх түгэнинэн туһанан, кэлиҥ ааҕааччыларбар ахтан-саҥаан аҕыйым, сылаас-сымнаҕас өйдөбүлүн аҥыым.

Кинилэр бастакы этилэр

Сиэдэрэлар эхэсаанныгар сылларга эбиллэн испит.

1956 сылы Саха сиригэр көҥүл тустуу төрүттэммит сылынан аҕаарыллыбыт. Бу сыл көҥүл тустуу РСФСР уонна СССР норуоттарын спартакиадаларын программаларыгар киллэриллибит. Саха бөҕөстөрө Дальний Восток зонатыгар алтыс миэстэҕэ тахсыбыттара.

Мин бүгүҥнү ыстатыйабар, республика биллиилэх тустуктарын кыратык да намтэппакка туран, СССР үтүөлэах тренерэ Д. П. Коркин аан бастан эрчиэбит уолаттарын ситиһиилэрин, төбө биллэрбиэн, бу бөлүх түгэнинэн туһанан, кэлиҥ ааҕааччыларбар ахтан-саҥаан аҕыйым, сылаас-сымнаҕас өйдөбүлүн аҥыым, бинир дойдулаахтарыгар, сүрдээх күндү, сүрдээх чугас. Ойоннорбут, баара буоллар, 62 саастыгар үктэнэн, таптыыр-ахтар Чурапчыбыт чараҥар дьаарбайа, дьонуттан-сэргэтин сиҥ-биир уруккутун курдук үөрдэ-көтүтэ, бэйэтиттэн хаһан даҕаны ааҕарбатах, киһи эрэ барыта ойдуур умнуллубат «улахан сотторуҥ» орсууй аҕай моонньуҥар иилиэн, эмиэ үгэнинэн эрэҥар адаар тустуутун бу көбүөрүгэ таһааран, кини илиититтэн тобуттан тайаҕан уола хайдах тустарын олус болҕойон көрөөстөлиэччэй оҕоруо этэ.

Өссө суурбэ үс сыллаахтыта: «Кыра ыйаах ыҥырга, бастаҥы үскэ, Союзка уонна аан дойдуга бастыаҥ ыах баар буолуон сөп. Оны лаппа үгэлдьэтэххэ эрэ ситиһиллиэҕэ. Олимпийскай болох тэрилдэрэ буоллар, биллиҥнитэрэр лаппа үчүгэй тустуктары баламмэн таһаарыахха сөп этэ»,—диэн Дмитрий Петрович ыраахы өтө көрөн эмиэ эмиэ туспа уратылаах. Биһиги олимпиецтарбыт Роман Дмитриев, Павел Пинигин, Александр Иванов, СССР үтүөлэах маастара Василий Гоголев, үгүс международнай кыдаастаах маастардар — бу Петрович Одьулууктан Олимпиадаҕа үтийбит киэбиэнэлэх спортивнай оҥоруу эрдэтиттэн саха норуотун үчүдүк үөрүүтэ, сиэрдэх киэн туттуута.

50-е сылдар ортолоругар саҕалаан Саха сиригэр көҥүл тустуу диэн спорт саамай эдэр көрүнүмэ ыччат таптаан дьарыктанныта. Ленинградтаах Герцен аатынан пединститутуу бутарбыт Дмитрий Коркин, Кирилл Григорьев уо. д. а. тэрийбит бастакы тустуу секциялэрэ сэргэлиммэтэ. 1956 сылларыттан Якутскайга көҥүл тустуу бастаҥы уратан көбүөрэ талламмыта. Онно саҥа ыйааһынтан 34 бөҕөс, сиэннэтэн оройуоннартан 16 киһи кыттыбыта. Онтон эбиэнэтиттэн 12 оройуоннан 83 бөҕөс республика чемпионнарыгар тахсыбыта. Бу кэмнэр Саха сиригэр 20 секцияҕа барыта 500-тэн тахса эдэр бөҕөс үөрүнньэхтэрэ, эрчиллэрэ, сэдэхтэнэ

Н ҮРДҮКТҮК ТУТАБЫТ

АУС БУУКУБАНАН СУРУЛЛУОҺА

...ыны 1972 сыл... ...ыгыс хамаандаты... ...комиттэ, биле... ...ыларын, дьа... ...ньорбутум. Бу— ...митрий Петрович ...ьдьомтолоох уон... ...ныгы этэ. Рес... ...ртүн үрдүктүк ...ССР үтүөлэх ...ович Коркин ...та Бүтүн Союз... ...ын саныахха үтү...

...ыктарыгар-улаа... ...лары баҕарабыт

...АХМУРАДОВ,
...лэх маастара,
...э, педагогическ...ка кандидата.

...ский куоракка ...СО Россиятаабы ...буолбута. Саха ...ын Р. Дмитриев... Захаровы, Р. ...ан уонна тренер ...ыгы ойно ...ан

...ын саха туспууну... ...ональный рес... ...ын хапсыһыылы... ...ыгар кини ...ыгыгыа кини... ...ыгын ойдоон хаал...

...эн баһыларыттан ...ыйарэ этэ, ...ыгар ортолору... ...ыттарын сөҕө ...ыан хаһыытыы, ...ыктарын көр... ...ыгын Петрович кыра ...ыгыларэ бэриэ ...ыгыс.

Мин Д. П. Коркины кытта чугастык билсибиппинэн уонна кини итиллэччиларын кытта билигин дааны дьоҕордоһорбуттан олус киэн туттабын.

Геннадий МАНЖУЕВ,
Бурятскай АССР Госкомспордун председателэ, международнай кылаастаах СССР спордун маастара.

Мин Д. П. Коркины кытта 1964 сыллаахха Якутскай куоракка Россияҕа бастыыр иннинэ күрэхтэһиигэ билсибитим. Ол сыл кинини кытта Японияҕа Токио куоракка Олимпийскай сонньуулларга бара сылдьыбытым. Кини бастаан миннигин тугунан сохторбүтэй? Дмитрий Петрович кэлэр Олимпиадаҕа олимпийскай чемпиону бэлэмнээн диэбита. Оттон мин олимпиецтары кини куораттарта эрэ бэлэмнилларэ буолуо дии саныырым.

1969 сыллаахха Якутскай куоракка эмиэ көрсүбүппүт. Оччолорго Роман Дмитриев аан дойду чемпионатыттан үрүҥ көмүс призер буолан кэлбитэ. Дмитрий Петрович миэхэ санаппыта: «Василий, Токиоҕа кэлэтэлибитин ойдүүр иннигин? Мин баҕа санаабар чугаһаан эрэбин». Кини эппит тылын толорбута.

Мин Д. П. Коркин курдук улуу тренери кытта дьоҕордоспуппуттан киэн туттабын, билигин ханна да тиийдэхпинэ, кини аатын пропагандалыыбын. Сыллар ааһыахтара, саҥаттан-саҥа туспуттар кэлүөхтэрэ үүнүөхтэрэ, ол эрдэрэ Коркин аата хаһан да умнуллуо суоҕа. Саха сирин, Советскай дойду спордун историятыгар көмүс буукубанан суруллуоҕа.

Василий ГАРМАЕВ,
көҥүл туспууга Бурятыттан бастакы ССРС спордун маастара, международнай категориялаах судьуйа.

Мин Дмитрий Петрович Коркины кытта 1964—1965 сс. СССР чемпионатыгар көрсүбүтүм. Кини малдьы сэмэйдии, дьоҕуннаахтык тутта сылдьара. Оттон кини куруук болҕомтолоҕуттан уонна үтүө сурунаныттан бу толкуйдуур тренер буоларын сэрэйиэххэ сөп этэ. Ол кэнэ Д. П. Коркин уларыйа түмүктэриэн биэрэгэтиллибитэ.

Бэйэ үлэтигэр итинник сыһыаннастахха эрэ Роман Дмитриев, Павел Пинигин, Александр Иванов уо. д. а. курдук көбүөр улахан маастардарын нитиэххэ сөп. Дмитрий Петрович Коркин Саха сиригэр уонна Советскай Союзка бүтүнүүтүгэр көҥүл туспуу историятыгар номохтоох киирбит личность.

Хасан ХУТБЕЕВ,
ССРС үтүөлэх тренерэ, РСФСР сүүмэрдэммит хамаандатын старшай тренера.

Дмитрий Петровичы аан бастаан 60-с сылларга көрсүбүтүм. Ити сылларга Чурапчытаабы интернат-оскуола бойдуна биллэрин эрэр кэмэ этэ. Д. П. Коркин Герцен аатынан Ленинградтаабы институту бүтэрбитин билэн баран, мин кинини өссө ытыктаабытым. Үөрэнэн—педагог, сүрдэн баҕатынан—тренер, кини ити дьоҕурдарын чаҕылхайдык арыйбыта. Эдэр бөҕөстөр кинини аҕаларынан даҕаны, тренериэн даҕаны, учууталларынан даҕаны аалтыыллара. Кинилэргэ хаһан баҕарар көмүскэһэр, иннини дьыдьаларыгар кыаллар саамай чугас киһилэрэ этэ. Миэхэ Новосибирскайга оҕолору үөрэтэрэ ыытааччыта, көрүстэрин аайы кинилэр туспарынан баҕыттан атаҕар диэри туоһулаһара.

Аркадий АНАНИН,
РСФСР үтүөлэх тренерэ, международнай категориялаах судьуйа, Новосибирскай к. УСМО старшай тренера.

...РНИР ПРОГРАММАТА

...Кулун тутар 29 күнэ, чэппиэр

...ыгыс кандидаларэ уонна олохсуйуулара. ...ыгыс ...ыгар ...ыттнай комиссияны аайы ...ыгы саҕалыыгар 09.00—14.00

...Коркин ...ыйдьыэтигэр сылдьыы 14.00—17.00

...ыгыс ...ыгыгыа судьуйалар семинаардара 17.00—18.00

...ыгыгыа уонна тренердэр сүбэ мунньах... 18.00—19.00

...ыгыгыа ...ыгыгыа ...ыгыгыа кэмэйдэаһин 18.00

...ыгыгыа үтүөлэх тренерэ Д. П. Коркин кэриэтигэр ...ыгыгыа биэрэр 20.00

Кулун тутар 30 күнэ, бээтинсэ

...ыгыгыа ...ыгыгыа 10.00—15.00

...ыгыгыа ...ыгыгыа Д. П. Коркин музей дьиэтигэр сылдьыы 15.00—17.00

...ыгыгыа Союзтаабы турниры үөрүүлэхтик арыйыы, ...ыгыгыа 17.00—21.00

...ыгыгыа ...ыгыгыа ...ыгыгыа ...ставителлэр уонна судьуйалар сүбэ мунньах... 21.00

Кулун тутар 31 күнэ, субуота

...ыгыгыа ...ыгыгыа 10.00—15.00

...ыгыгыа ...ыгыгыа 15.00—17.00

...ыгыгыа ...ыгыгыа ...ыгыгыа полуфинальнай хапсыһыылар 17.00—21.00

...ыгыгыа ...ыгыгыа ...ыгыгыа уонна судьуйалар сүбэ мунньах... 21.00

Муус устар 1 күнэ, баскыһыанньа

...ыгыгыа ...ыгыгыа полуфинальнай хапсыһыылар 10.00—14.00

...ыгыгыа 14.00—17.00

...ыгыгыа ...ыгыгыа 17.00—19.00

...ыгыгыа ...ыгыгыа ...ыгыгыа уонна үөрүүлэх сабыы 19.00—20.00

Муус устар 2 күнэ, бэнидиэньик

...ыгыгыа ...ыгыгыа куоракка хамаандалар барыылара.

...ыгыгыа ...ыгыгыа ...ыгыгыа. Күрэхтэһии кэлин ФИЛА конгресыгыгыа. Күрэхтэһии туһугар аан дойдутаа...ыгыгыа ...ыгыгыа ...ыгыгыа

Кэрэ эйгэтигэр

□

Киһи сөҕүөн сөҕөр

Кулун тутар 21 күнүгэр оройуонналаах кыраайы үөрэтэр музей дьиэтигэр Чурапчы оройуонун 60 сылаах юбилейын көрсө аан бастаан уран тарбахтаахтар студиялара быыстапкалара аһылынна.

Киирии тылы ССКП райкомун секретаря **А. С. Иванова** эппэ.

Быыстапканы Саха АССР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһита, оройуон бочуоттаах гражданина **Д. И. Лазарев** уонна малдьыт, биир дойдулаахпыт искусство вед-ученый **И. А. Потапов** астылар. Онтон, дьэ, остуоруйа дойдутун санатар үөһээ мэндиэмэҥнэ таҥсабыт. Киһи сөҕүөн-сөҕөр, хараҕа халлаарыйар оноһуктара маннык баалларын.

Быыстапка сиамай эдэр ыччаччыта, оскуола үөрэнээччитэ Тома Иванова туостан тиэпит иһиттэрэ лакуратчайдара, үчүгэйдэрэ кэнэҥэс нэскиллээх уран тарбахтаах маастар буолсу диэн кэрэйилиллэр. Бу быыстапканы сүүрэн-көтөн тэрийэрбит студия салайаччыта Р. М. Пинигин мастан ыспыт оноҕуктара туруоруллубуттар. Итиллэртэн чаҥырбахсыт дьахтара, кырдьык да, чаҥырбах этэн уола чоробоо турар курдук. Д. К. Монастырева (Дириҥ) быыллыы сылгы сылыгар анаан тиэпит «Сэргэҕэ баайыллыбыт ат» диэн көбүөр ордук киһи болдьоҥотун тардар. Эмиэ Дириҥтэн сылдьар Л. Г. Кандалова таба тыныттан тиэпит оботун соно, кулгаахтаах борголоро, чаппарактара көрүөхтэн эриэккэстэр. К. И. Поливкина ыыллары сүөллэри урунуйдаабыт сиидуурга ойуур иһигэр сылдьарыгы курдук. К. К. Колесов мамонт муоннуттан оҥорбут кыыллара кэпсэлэбиттэр. А. И. Санникова таҥас сыыһыттан аттараҕа тиэпит оронун сабыылара киһиэн кэрэхсэтэр. Биир сонун оноҕуттан В. И. Кузьмина оҕуруолартан тиэпит «Жар-птица» көбүөрэ буолар. Н. Е. Захаров үрүҥ кэмүстэн, мельхиортан оноҕуктара уруллуубуттар. Итиннэ да арааһа кэрэ оноҕуктары киһи көрүөн сөп.

Бу кэрэлэртэн барыларыттан чөрбөйөр Н. И. Новгородов сылы быһа биринчитэйэн үөрэппит саха остуоруйаларын матыыптарыттан оноҕуллубут саахыматын остуолэ. Бэлэрэ таһыйан К. К. Колесов уруһуйдара ыаммыттар.

Ити быыстапка кэнниттэн киһи туох саная саах барыай? Тоҕус том тордоох, хатыҥ чараҥыттан туламмыт Чурап ыыбытыгар эльбэх да талаппаах дьон олороллор эбит диэн.

Л. ОЛЕСОВА.

✦ Кэппиэйкэ солкуобайы тутар ✦

Барыта кыраттан саҕаланар

Дойдуга экономика сатарыйбыт кэмигэр, дьиэр, хас биирдии ыалтан саҕаланан туохха барытыгар хаҥыскыллаахтык сыныанаһыы тыныгар иитиэхтээх этибит. «Экономика кэмчиэтиниэхтээх буолуохтаах», «Кэппиэйкэ солкуобайы тутар» диэн бэрт үгүстүк арааттардыыбыт, маассабай информация средстволарыгар эльбэхтик суруйабыт. Хаһыын баҕарар улахан дьыала кыраттан саҕаланар.

Ылан көрүөҕүн биһиги оройуоммутугар таас иһиттэри хомуйуу турбут. Урукку сылларга тутар цуоннары аһан, нэлилиэнньэттэн остуокуолэ тараларга хомуйан куоракка тиэйэр буолаллара. Кэлин ол туһунан умнан да бардыбыт. Үгүстэр ханна туталларын да, туппаттарын да билбэппит. Уруут, тутар даҕаны эрдэхтэринэ, водка быыстыкатыттан уратыны ылбат этилэр. Биллиэн райпотребсоюз салалтата тараны тутар туһунан дьаһалы ыларын истибэппит. Ити аата рассадалары кирэдэлэргэ көҥүрүөх иннинэ сорҕун сайыныга, күн сырдыгар эрчийин.

Кирэдэлэргэ рассадалары көҥүрэн олордуу ыам ыйын 15—20 күннэригэр оҥоһуллар. Кирэдэлэри оҥоруу үлэлэрэ эрдэттэн саҕаланар. Сир ирдэр эрэ кирэдэ оҥоһуллуохтаах учаастык приэзэх буоҕун тоолордоҕут. Үүнээйилэри кэмэр буоҕут чараас буолара наада. Оччотугар буор нөҥүө рассада сылбаһа, ото күн сылааһыгар тиэбиллэр ыахтаналлар.

Рассада көҥүрүллүбүт кирэдэлэрин бастакы 10-ча хонуктарга күпүҥүн пленканан бүрүйэбит, түүнүн хаһыгнартан хаҥыстаан кичэйэн сабаҕыт. Кирэдэлэргэ 6-7 хонохоно уу кутабыт. Ууну кутарбытыгар иннэ эрэттэр иҥэн ардыларынан хоруу хаҥыт уонна онно ууну халыччы ыытабыт. Ити кэннитэн хоруугуттан тоттору комон кэбиһэбит.

Бэс ыйын 10—15 күннэригэр хортуоппуй үмнастарыгар сибэкилэр бутоннара быган тахсыахтара. Онтук бутоннаммыт хортуоппуйдары эрдэттэн онтоох лиэтэнэн баайан бэлиэбэт. Ити курдук иккиэ-үс тогул бэлиэтэһиин оҥоруохтуут. От ыйыгар ити бэлиэлэргитиэн сирдэтан эрдэ силбит хортуоппуйдары булаттаан хостуохтуут.

Эрдэтээри хортуоппуйу үүнэрин биир сиамай сүрүн көрдөбүлүнэн үүнээйилэргэ сылааны хааччыйыы буолар.

Ыалларга үгүстэриэр эрдэ сылытан туһаныллар теплицалар суохтар. Сорохтор дьиэлэрин иһигэр даҕаны рассадалары үүнэрэллэрэ уустуктардаах. Онон совхоздар, учреждениелэр теплицаларыгар оҕуруот остарын кытта тэҥнэ хортуоппуй рассадаларын үүнэрэн нэһилиэнньэҕэ атыыга таараллара совхозтарга бэйэлэриэр барыстаах буолуо этэ. Биир рассада сыманата 25—30 харчы буолуон сөп. Интернат-оскуола уонна ситэтэ суох орто оскуолалар кыттыһан улахчэйиэр нэһилиэнньэҕэ 1986 с. 3000, 1987 с. 6,5 тыс. устуука хортуоппуй рассадаларын атылаабыттара оскуолаҕа даҕаны, нэһилиэнньэҕэ даҕаны улахан кэдьүүстээҕэ кэстүбүта.

В. ЕРМОЛАЕВ,
агроном.

Специалист суобэтэ

ЭРДЭТЭЭҐИ ХОРТУОППУЙ РАССАДАТЫН ҮҮННЭРИҥ

Рассаданы үүнэриҥ муус устар 20—22 күннэриттэн саҕалыахха сөп. Почваҕыт састааба баһыйа буорун, кур нии, мас көбүүн биирдии елүүлэрин булкаастарыттан бэлэмнэнэр. Рассада көҥүйэтигэр аҥаан иккиэ өрт аҕыс меһеччүктэри пленкаттан бэлэмнииллиэт. Меһеччүктэри тигиэххэ да сөп эбэтэр иккиэ отуугунэн уулларан силиэнэн оҥоруохха сөп. Көҥүйэ орто кэмэйэ кинла ыгардаах баанна саҕа буолар.

Меһеччүктэри почва булкаһыгынан толорон баран, онно клубены тимирчи угуллар. Ити үлэни толоруттугар клубеннар арасыларын хаҥыстаан. Көҥүйэҕэ ууну буора түгэҕэр тиэйэ сиигирэр диэри кутан биэриҥ.

Эрдэттэн сылытыллар теплицата суох буоллаххытына, көҥүйэлэриттэн дьоҕус дьаһыктарга угуталаан уонна түүнүнэ батареялар үрдүлэриттэр рассадалаах дьаһыктарытын олордуҥ. Аҕыйах хонуттан хортуоппуй отторо үүнэн тахсыахтара, оттюҕо ууну 2-3 хоно-хоно кутабыт.

Ыам ыйын 6—10 күннэриттэн рассадалаах дьаһыктарытын дьиэттэн таһырдьа таһаартыыбыт. Күн көрөр сиригэр түрүөртуугут. Рассадалары түүнүн кичэйэн сабаҕор диэри баһан кэбиһиллэр уонна ити хаҥылыыбыт сири нүҥүүн пленканан бүрүйэн эбии сылытыллар. Онтон эмиэ 4-5 хонуттан бастаҥы хаҥылыыбыт учаастак ирбит арааҥатыы буорун иккистээн баһан кэбиһэбит. Ити ньыманан сир тымныы, төҥ арааҥата кирэдэҕэ олордуллуохтаах рассадалар силистэриттэн тайытан биэраллар.

Тоҥор тиийэ хаҥылыыбыт сиргит үрдүнэн сөбүгэр кэтит кирэдэлэри оҥороҕут. Кирэдэлэр үрдүк буоллаллара ордук. Киилэр үрүт ортуолаҕа кэтит буоллахтарына, онно рассадалары иҥэн эрэттэнэн олордуохха сөп. Эрэттэр арыттара 40 см кыараҕас буолуо суохтаах. Оттон эрэккэ олордуллубут рассадалар иккиэ ардылара 30—40 см буолара ордук. Итиннэ кыараҕастык рассадалары олортоххо, хортуоппуй астарын улаатыылара биллэ бытаарар.

Рассадалары олордуох иннинэ кирэдэлэргэ эрэт устатыынан хоруу хаҥыт. Онно минеральнай уоҕурдуу булкаһыгын уонна уунуу өлгөмнүк кутабыт. Тымныы уунуу туһаныммат.

Көҥөрсүтүүгэр ордук көҥүйэлэри дьаһыктартан «руургутугар рассада силистэрин харыстаан. Рассаданы хоруугаа отун төбөтө эрэ көстөр гына олордоҕут. Ити аата — рассадалары кирэдэлэргэ көҥүрүөх иннинэ сорҕун сайыныга, күн сырдыгар эрчийин.

Кирэдэлэргэ рассадалары көҥөрэн олордуу ыам ыйын 15—20 күннэригэр оҥоһуллар. Кирэдэлэри оҥоруу үлэлэрэ эрдэттэн саҕаланар. Сир ирдэр эрэ кирэдэ оҥоһуллуохтаах учаастык приэзэх буоҕун тоолордоҕут. Үүнээйилэри кэмэр буоҕут чараас буолара наада. Оччотугар буор нөҥүө рассада сылбаһа, ото күн сылааһыгар тиэбиллэр ыахтаналлар.

Рассада көҥөрүллүбүт кирэдэлэрин бастакы 10-ча хонуктарга күпүҥүн пленканан бүрүйэбит, түүнүн хаҥыгнартан хаҥыстаан кичэйэн сабаҕыт. Кирэдэлэргэ 6-7 хонохоно уу кутабыт. Уунуу кутарбытыгар иҥэн эрэттэр иҥэн ардыларынан хоруу хаҥыт уонна онно уунуу халыччы ыытабыт. Ити кэннитэн хоруугуттан тоттору комон кэбиһэбит.

Бэс ыйын 10—15 күннэригэр хортуоппуй үмнастарыгар сибэкилэр бутоннара быган тахсыахтара. Онтук бутоннаммыт хортуоппуйдары эрдэттэн онтоох лиэтэнэн баайан бэлиэбэт. Ити курдук иккиэ-үс тогул бэлиэтэһиин оҥоруоххут. От ыйыгар ити бэлиэлэргитиэн сирдэтан эрдэ силбит хортуоппуйдары булаттаан хостуохтуут.

Эрдэтээри хортуоппуйу үүнэрин биир сиамай сүрүн көрдөбүлүнэн үүнээйилэргэ сылааны хааччыйыы буолар.

Ыалларга үгүстэриэр эрдэ сылытан туһаныллар теплицалар суохтар. Сорохтор дьиэлэрин иһигэр даҕаны рассадалары үүнэрэллэрэ уустуктардаах. Онон совхоздар, учреждениелэр теплицаларыгар оҕуруот остарын кытта тэҥнэ хортуоппуй рассадаларын үүнэрэн нэһилиэнньэҕэ атыыга таараллара совхозтарга бэйэлэриэр барыстаах буолуо этэ. Биир рассада сыманата 25—30 харчы буолуон сөп. Интернат-оскуола уонна ситэтэ суох орто оскуолалар кыттыһан улахчэйиэр нэһилиэнньэҕэ 1986 с. 3000, 1987 с. 6,5 тыс. устуука хортуоппуй рассадаларын атылаабыттара оскуолаҕа даҕаны, нэһилиэнньэҕэ даҕаны улахан кэдьүүстээҕэ кэстүбүта.

В. ЕРМОЛАЕВ,
агроном.

ЭҐЭРДЭЛИИБИТ

Оройуоннаах типография уонна «Саҥа олох» хаһыат редакциятын коллективтара типография директора МАССАЕВ Петр Михайловичы кинилэр Саха АССР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин бочуоттаах аата иҥэриллибитиэн итинник эҕэрдэлиибит, ситиһиилээх, айымныылаах үлэни, үтүө дорообуйаны баҕараллар.

x x x

Күнду коллегабытын Хатылы орто оскуолатын физкультураҕа учуутала, норуот үөрэҕэр-иитиэн туйгунун ШАРИН Егор Егоровичы 50 сааһын туолар юбилейынан итинник, истиҥник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт күн сиригэр баар бары үчүгэйи, чэгиэн-чэбдик дорообуйаны, үлэтигэр өссө үрдүк ситиһиилэри.

Хатылы орто оскуолатын коллектива.

Чурапчы кэтэхтэн үөрэтэр орто оскуолата 1990 сыл муус устар 2 күнүттэн XII кылаас үөрэнээччилэриэн иккис сессиилэ ыытыллар.

Оскуола администрацията совхозтар отделениелэрин управляющайдарыттан, сельсоветтар исполкомнарын председателлэриттэн уонна тэриллэлэр салайаччыларыттан үөрэнээччилэри бириэмэтигэр үлэлэриттэн босхолоон үөрэхтээх хойутаһына суох кэлэллэриэн хааччыйалларыгар көрдөһэр.

Оскуола администрацията.

Таптыыр бырааппыт, убайбыт
ЛЫТКИН Кэнчэри Николаевич
бу дьыл кулун тутар 25 күнүгэр хомолтолоохтук өлбүтүн аймахтарбытыгар, биилэр дьонугар, дириҥник курутуйан туран, иһитиннэрэбит.

Убайдара, эдьиийдэрэ, саҥаһа, кутуөттэрэ, сиэнэрэ.

«Мутудай» совхоз дирекцията, профкома, комсомол совхоз киин автопарката, профсоюз
ЛЫТКИН Кэнчэри Николаевич
соҕумардык өлбүтүнэн бөҕөнньук чугас дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурданнарын тиэрдэллэр.

«Бахсы» совхоз салалтата, сельсовет исполкома совхоз рабочайдарыгар Николай Николаевич уонна Афанасий Николаевич Лыткиннарга кинилэр таптыыр бырааттара
ЛЫТКИН Кэнчэри Николаевич
соҕумардык өлбүтүнэн дириҥ кутурданнарын тиэрдэллэр.

Таптыыр аҕабыт, эбэбит
КАРДАШЕВСКАЙ Молот Кононович
уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн, курутуйан туран, иһитиннэрэбит.

Кыргыттара, уола, кийиитэ, кутуөттэрэ, сиэнэрэ.

Таптыыр ийэбит, эбэбит, аймахпыт үлэ ветерана
КОРКИНА Парасковья Антоновна
уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн билэр дьонугар, табаарыстарыгар иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, кийиитэрэ, кутуөттэрэ, сиэнэрэ, аймахтара.

Кытаанах сельскай Совета, киин исполкома, олохтоох отделение совета колхозный уонна совхозный тутуу ветерана, Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сылларыгар «Килбиэннээх үлэлэтин иһин» медальынан бэлиэтэммит
КОРКИНА Парасковья Антоновна
уһун, ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн оҕолоругар, аймахтарыгар кутурданнарын тиэрдэллэр.

«Якутагропромстрой» МПМК-тын администрацията, партийнай, профсоюзнай тэриллэрэ механизатор Василий Гаврильевич Коркинаҥа ийэтэ
КОРКИНА Парасковья Антоновна
уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурданнарын тиэрдэллэр.

Редактор П. Н. ПОПОВ.
НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 каб. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-333, отделы—21-265, общий—21-805.

«САҤА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4315.

Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР. с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 каб.